

1. Anketēšana par kiberhigiēnas ieradumiem.

2023.gada sākumā „Senioru Saeima” apkopojot dažādus viedokļus par senioru datorprasmēm, nolēma veikt pētījumu, lai noskaidrotu vairākus cilvēkdrošības aspektus, kas nozīmīgi senioriem, tostarp kiberhigiēnas ievērošanu kā kiberdrošības elementu. Pēc „Senioru Saeimas” novērojumiem šajā jomā iezīmējas tendence, kas norāda uz paaudžu specifiskiem ieradumiem un attieksmi pret kiberdrošību. Tādejādi ar anketēšanu „Senioru Saeima” vēlējās noskaidrot kiberhigiēnas ieradumus pa vecuma grupām ņemot vērā Paaudžu teoriju, ko radīja vēsturnieki Viljams Strauss un Neils Hovs, kad 1991. gadā publicēja grāmatu “Paaudzes”.

Varam atzīt, ka no vienas puses, tehnoloģijas dzīvi atvieglo, bet no otras - informācijas sabiedrības rašanās un interneta ienākšana ikdienas dzīvē ir izmainījusi cilvēka sociālos paradumus. Paaudžu teorijā tiek izdalītas četras paaudzes:

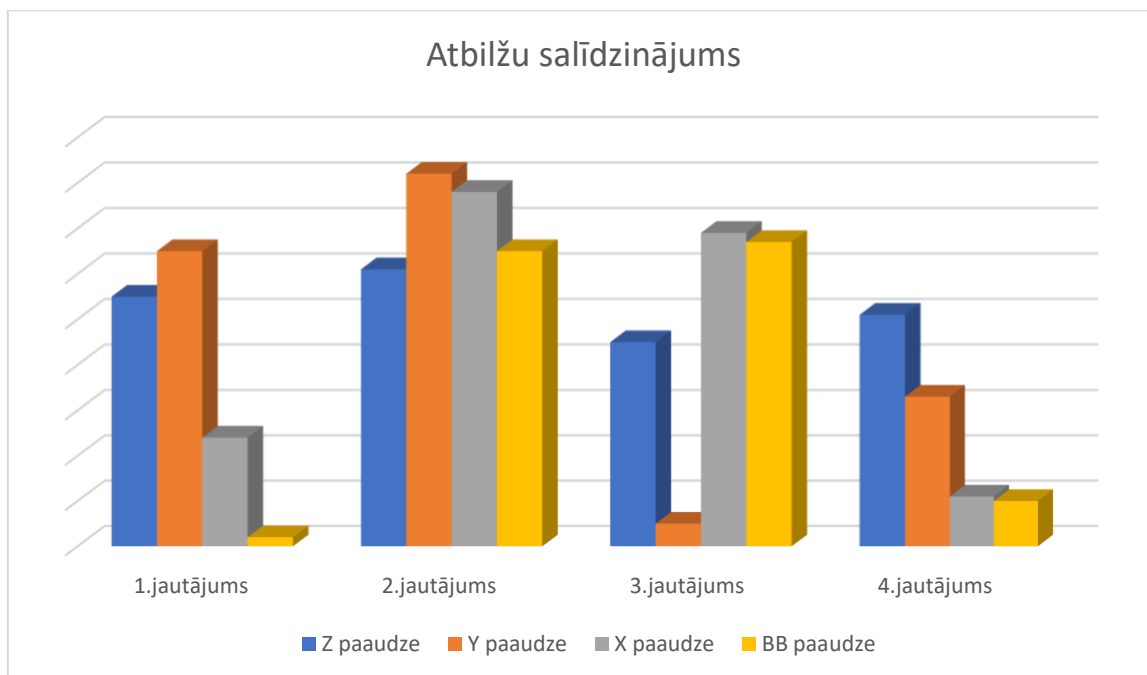
Baby boomers – dzimuši 1946.-1963.gadā. Tie ir seniori. Jaunībā viņi ir dedzīgi un drosmīgi, iznīcinot savu ierasto dzīvesveidu. Un brieduma gados, gluži pretēji, viņi aktīvi aizstāv stabilitāti un dzīvesveidu, ko paši izvēlējušies.

X paaudze – dzimuši 1964.-1980.gadā. Daļa šīs paaudzes arī ir seniori. Šīs paaudzes cilvēki aug vecā dzīvesveida iznīcināšanas un jauna būvniecības periodā. Viņi ir pragmatiski un individuālisti, augstu vērtē materiālās vērtības, iet uz savu mērķi, nepievēršot uzmanību cilvēku emocijām un viedokļiem.

Y paaudze (Millenium) – dzimuši 1981. - 1996. gadā. Viņi ir orientēti uz kopīgām vērtībām un ieguvumiem, ar augstu pašapziņu. Novērtē tehnoloģijas, humānisti un optimisti.

Z paaudze, (Zummeri) – dzimuši 1997.-2012.gadā. viņi asi reaģē uz drošības krīzēm. Gatavi apmainīt individuālo brīvību un politisko un sociālo sistēmu sarežģītību pret pastiprinātu ārējo un sabiedrisko kontroli.

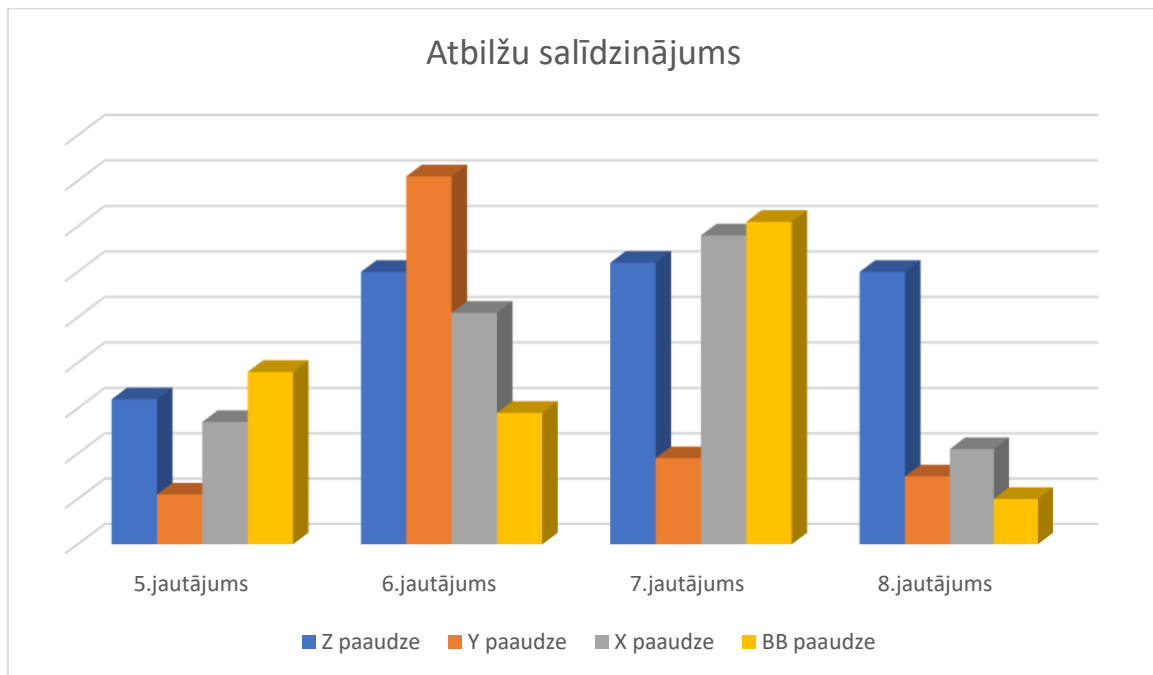
„Senioru Saeima” veica anketēšanu iesaistot lietotājus, kas pārstāv dažādas paaudzes un kas dzīvo / strādā Rīgā, Jūrmalā un Rīgas reģionā. Anketēšanā piedalījās 100 respondenti pa 15 no katras minētās paaudzes, nepievēršot uzmanību citiem kritērijiem (dzimums, profesija, ģimenes stāvoklis, darba vieta).

Salīdzinot respondentu sniegtās atbildes, *uz šādiem apgalvojumiem*:

- 1) respondents zina kas ir kiberhigiēna
- 2) respondents zina par draudiem kibervidē
- 3) respondents vienu un to pašu paroli izmanto vairākiem kontiem.
- 4) respondents regulāri atjaunina savu iekārtu programmatūru,

Tādejādi ir noskaidrots, ka kaut arī lielākā daļa visu paaudžu respondentu apliecina, ka zina par draudiem kibervidē, tomēr atšķirīga ir respondentu izpratne par kiberhigiēnu. Par šo procesu nav informēta Baby boomer paaudze un mazinformēta ir X paaudze. Tomēr kiberhigiēnas procesa elementus atpazīst visi respondenti, jo visiem ir viedoklis par parolu atkārtotu izmantošanu dažādiem kontiem, ko biežāk dara Baby boomer paaudze un X paaudze, bet ļoti reti Z paaudze. Savukārt regulāri savu iekārtu programmatūru atjaunina Z un Y paaudžu respondenti.

Salīdzinot respondentu sniegtās atbildes, *uz šādiem apgalvojumiem*:

- 5) respondents kādreiz ir noklikšķinājuši uz aizdomīgas saites vai pielikuma e-pastā
- 6) respondents nekad neatver interneta pārlūkā iznirstošos logus, kas reklamē pakalpojumus, produktus
- 7) respondenta ierīcēs nav instalēta pretvīrusu programmatūra
- 8) respondents neveido dublējumu savai informācijai

Tādejādi ir noskaidrots, ka vispiesardzīgākā kiberhigiēnas jautājumos ir Y paaudze. Savukārt vispašāpātvīgākā kiberhigiēnas jautājumos ir Z paaudze. Tikai Y paaudze rūpējas par pretvīrusu programmu instalēšanu savās ierīcēs, savukārt Baby boomer paaudze veido dublējumkopijas savai informācijai, ja tā tiek uzkrāta datorā.

2. Anketēšana par sociālo tīklu lietošanas ieradumiem.

Anketēšanas mērķis bija noskaidrot vai sociālos tīklus izmanto konkrētās paaudzes lietotāji, kādas ir viņu prioritātes un kāds ir sociālo tīklu izmantošanas mērķis.

Anketēšanas rezultāti:

1) *Z paaudzes* izvēle attiecībā uz sociālo tīklu lietošanas prioritātēm ir tāda, ka priekšroku Instagram dod 76%, Youtube (75%), Facebook (56%) un Snapchat (47%), LinkedIn (nelieto). *Y paaudzes* izvēle attiecībā uz sociālo tīklu lietošanas prioritātēm ir tāda, ka priekšroku Facebook dod (80%), Instagram (49%), Youtube (57%) un LinkedIn (29%), Snapchat (nelieto). *X paaudzes* izvēle attiecībā uz sociālo tīklu lietošanas prioritātēm ir tāda, ka priekšroku Facebook dod (80%), Youtube (58%) Instagram (48%), LinkedIn (29%), Snapchat (nelieto). *Baby boomer paaudzes* izvēle attiecībā uz sociālo tīklu lietošanas prioritātēm ir tāda, ka priekšroku Facebook dod (80%), Youtube (49%) Instagram (nelieto), LinkedIn (nelieto), Snapchat (nelieto)

2) *Z paaudze* sociālos tīklus lieto vispirms saziņai, tad izglītībai. *Y paaudze* sociālos tīklus lieto vispirms izglītībai, tad saziņai un informācijas saņemšanai. *X paaudze* sociālos tīklus lieto vispirms informācijas saņemšanai, tad izglītībai un saziņai. *Baby boomer paaudze* sociālos tīklus lieto vispirms saziņai, tad izglītībai.